

3. Сарна А.Я. Анализ дискурса. Минск : Книжный дом, 2003. С. 53.
4. Geertz C. The Interpretation of Cultures. London : Hutchinson, 1975. P. 100–164.
5. Kipling R. The Light That Failed. Moscow : Progress Publishers, 1975. 286 p.
6. Riffaterre M. Essais de stylistique structural. Paris, 1971. 364 p.
7. Salinger J. The Catcher in the Rye. Moscow : Progress Publishers, 1974. 204 p.
8. Thackeray W.M. Vanity Fair: A Novel without a Hero. Harmondsworth : Penguin books, 1979. 829 p.
9. Tsur R. Toward a Theory of Cognitive Poetics. Amsterdam : Elsevier Science Publishers, 1992. 549 p.

УДК 811.111'38:82

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.2>

ЕКСПРЕСИВНІСТЬ СТИЛІСТИЧНОЇ ІНВЕРСІЇ В СУЧАСНОМУ ЕПІСТОЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ

EXPRESSIVENESS OF STYLISTIC INVERSION IN MODERN EPISTOLARY DISCOURSE

Батринчук З.Р.,

orcid.org/0000-0001-8822-8226

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри англійської мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

У статті розглядаються особливості експресивного потенціалу стилістичної інверсії у сучасному епістолярному дискурсі англійської мови, представленого сучасними епістолярними романами, що написані у формі традиційних (David Ives "Voss" (2008), John Berger "From A to X" (2009), Thomas Wharton "Every blade of Grass" (2016), David Mitchell "Cloud Atlas" (2004), Kate Cary "Bloodline" (2005)) та електронних листів (Rosie Rushton&Nina Schindler "P. S. He's Mine" (2000), Lucy Kellaway "Who moved my Blackberry?" (2006), David Llewellyn "Eleven" (2006), Hunter S Jones "September Ends" (2015), Matt Beaumont "E" (2000)). Експресивність виникає в результаті вибору, вживання мовних одиниць. Висловлювання вважається експресивним у тому разі, коли воно забезпечує високий ступінь уваги до себе за рахунок своєї будови чи форми. Інверсія – порушення нормативного порядку розташування одиниць мови. Стилiстична інверсія передбачає навмисне порушення порядку слів з метою емоційного чи смислового виділення будь-якого компонента і належить до групи виражальних засобів, що базуються на зміні порядку компонентів вихідної моделі.

У результаті дослідження було виокремлено типові структури стилістичної інверсії у досліджуваному матеріалі: обставинні слова, що займають препозицію, модальне дієслово, що передує підмету, повна інверсія, препозиція прийменникового додатка, предикатив у початковій позиції, а також інверсії з прямим додатком. Кожна структура проілюстрована прикладом із розгорнутою експлікацією експресивного ефекту, що досягається у результаті маніфестації стилістичної інверсії. Всього проаналізовано 613 структур.

У результаті порівняльного аналізу досліджуваних романів, конститuentами яких є електронні й традиційні листи, зроблено висновок, що стилістична інверсія більш притаманна листам традиційної форми написання, в яких збережена чітка структура, а описані події продукуються поширеними реченнями. На противагу, електронні листи тяжіють до спрощення, зниження деталізації та фокусу на конкретику, в результаті чого спостерігаємо більшу кількість редукованих речень, усічених структур, отже, меншої кількості стилістичної інверсії.

Ключові слова: інверсія, стилістична інверсія, епістолярний дискурс, експресивність, електронний лист, традиційний лист.

The article deals with the peculiarities of expressive potential of stylistic inversion in the modern English epistolary discourse. The material of the investigation is based on the modern epistolary novels, that have been written in the form of traditional letters (David Ives "Voss" (2008), John Berger "From A to X" (2009), Thomas Wharton "Every blade of Grass" (2016), David Mitchell "Cloud Atlas" (2004), Kate Cary "Bloodline" (2005)) and e-mails (Rosie Rushton&Nina Schindler "P. S. He's Mine" (2000), Lucy Kellaway "Who moved my Blackberry?" (2006), David Llewellyn "Eleven" (2006), Hunter S Jones "September Ends" (2015), Matt Beaumont "E" (2000)). The phenomenon of expressiveness takes place when the speaker chooses upon the type/kind of language unit. The utterance is considered to be expressive in case when it requires a high level of attention to it in terms of its structure and form. Inversion is a violation of word order in a sentence. Stylistic inversion presupposes intentional violation of word order in a sentence in order to emotionally emphasize its component. Stylistic inversion belongs to the group of stylistic devices based on the change of the components of sentence model.

In the result of the investigation it has been singled out typical structures of stylistic inversion: adverbials in preposition, modal verb followed by subject, full inversion, prepositional object, predicative in the initial position, direct object inversion. Each structure has been described in terms of explication of its expressive effect. In total 613 structures have been

analyzed. In the result of comparative analysis, stylistic inversion is more typical for traditional letters. They have preserved fixed original structure and the abundance of complex sentences is evidenced. On the contrary, e-mails show the simplified structure. As the result the sentences are simple, structures reduced and so the number of stylistic inversion is less.

Key words: inversion, stylistic inversion, epistolary discourse, expressiveness, e-mail, traditional letter.

Постановка проблеми. Розбіжності в теоретичному осмисленні феномена «епістолярій» призводять до того, що в дослідженнях дедалі частіше з'являються такі термінологічні ряди, як «епістолярний текст», «епістолярний контекст», «мова епістолярію», «епістолярний ряд», «епістолярний стиль», «епістолярний жанр», «епістолярна форма», «епістолярний дискурс». Дискусійним є також питання розмежування понять «експресивність» та «емотивність». Функціонування інверсії в сучасному епістолярному дискурсі актуальне тим, що, зважаючи на різновиди епістолярного дискурсу (традиційні, електронні листи, факсимільні, SMS-повідомлення) та її структурні особливості, ця стилістична фігура може втілювати свій експресивний потенціал по-різному.

Аналіз останніх досліджень. Дискусійний характер визначення поняття «дискурс» провокує схожу тенденцію до визначення поняття «епістолярний дискурс». В останнє десятиліття епістолярій досліджують як тип дискурсу (С.В. Гусева, Н.В. Сапожнікова, Ю.Л. Троїцький). Дослідження епістолярного тексту як об'єкта мовознавчих дисциплін здійснюється в різних напрямках: у жанрово-стильовому плані (Н.І. Белунова, Ю.А. Бельчиков), з позицій лінгвістичних особливостей (О.О. Клінг, Л.Н. Кеца), у світлі теорії комунікації (М.А. Ковальова, А.Н. Попова). Під час визначення епістолярію як виду дискурсу важливий той факт, що дискурс твориться в процесі спілкування й відображає на мовному рівні контакт і міжособистісні відносини між автором та адресатом. Тому епістолярний дискурс – це мовленнєвий твір, що функціонує, зважаючи на національно-часову епістолярну традицію, що має письмову форму та реалізується в різноманітній його когнітивно-комунікативних функцій [5, с. 140].

Поняття експресивності часто ототожнюють з емотивністю. В.І. Шаховський вважає емотивність та експресивність частково схожими, проте автономними явищами й допускає існування неекспресивної емотивності. Він стверджує, що емотивність висловлювання завжди пов'язана з реалізацією емоційної оцінки, тоді як експресивність частіше пов'язана з інтелектуальним наміром переконати в чомусь адресата [6]. М.В. Нікітін декларує, що експресивність – сила враження від думки як функція способу її вираження [1, с. 298]. Експресивним він вважає таке висловлювання, що забезпечує високий ступінь

уваги до себе за рахунок своєї форми, будови. Емотивність він трактує як найпростіші випадки експресивності, засновані на принципі кількості емотивно значимого мовного засобу, беручи до уваги кореляцію між емотивністю та експресивністю висловлювання [1, с. 302].

Завдання статті – проаналізувати способи вираження експресивності стилістичної інверсії у сучасному епістолярному дискурсі, а також виокремити функціонал стилістичної інверсії та показати результат його комплексного вияву в епістолярному дискурсі, співставивши електронні та традиційні листи.

Виклад основного матеріалу. Матеріалом дослідження слугували 613 текстових фрагментів, виокремлених із сучасних епістолярних романів, що складаються з електронних і традиційних листів, отримані методом наскрізного виписування.

Інверсія – порушення нормативного порядку розташування одиниць мови [4; 2]. Граматична інверсія змінює значення синтаксичної структури [7]. У фокусі дослідження – стилістична інверсія, оскільки вона володіє високим експресивним потенціалом. Стилiстична інверсія передбачає навмисне порушення порядку слів з метою виділення (емоційного чи смислового) будь-якого компонента [8, с. 108]. Порядок слів вважають інвертованим, якщо перестановки зазнає один (залежний) член із двох синтаксично зв'язаних членів речення. Найчастіше інверсія слугує для виділення смислового центру повідомлення – реми. Розрізняють інверсію повну (перестановка члена речення або його групи стосовно члена речення, від якого він залежить) та часткову (лише перестановка частини члена речення або його групи) [3, с. 144]. Британські вчені Р. Сайд та Г. Веллман [9] розглядають інверсію (inversion) та переміщення (fronting) як окремі стилістичні прийоми.

О.М. Мороховський зазначає, що стилістична інверсія реалізується в таких випадках:

- предикатив, що виражений іменником чи займенником, що передує підмету;
- присудок, що виражений дієсловом, що передує підмету;
- прямий додаток, що займає початкову позицію;
- прийменниковий додаток, що займає початкову позицію;
- атрибут, що виражений прикметником та займає кінцеву позицію;

– обставинні слова, що зазвичай стоять після присудка, займають початкову позицію [3, с. 143].

Одним із найбільш уживаних стилістичних засобів, що входить до ієрархії синтаксичних виражальних засобів, заснованих на зміні порядку розташування компонентів вихідної моделі, є інверсія. У нашому дослідженні зосереджуємо увагу на стилістичній інверсії, оскільки вона володіє високим експресивним потенціалом. Стилiстична інверсія – це порушення нормативного порядку розташування одиниць мови [3, с. 143]. Вона має на меті продемонструвати вияв умисного порушення порядку слів із метою виділення (емоційного чи смислового) будь-якого компонента. Порядок слів вважають інвертованим у тому разі, коли цій перестановці підлягає один (залежний) член із двох синтаксично зв'язаних членів речення: присудок по відношенню до підмета, пряме доповнення по відношенню до присудка, предикатив по відношенню до зв'язки. Тому стилістична інверсія властива всім членам речення – присудку, додатку та обставині. Такий вид інверсії слугує головно для виокремлення смислового центру повідомлення – реми, що як смисловий предикат полягає в самому інвертованому члені речення. У стилістичному трактуванні інверсії слід враховувати зміну ритміки речення, збільшення поширених доповнень, предикативного члена. За формою розрізняємо повну інверсію – перестановку всього члена речення (чи його групи) по відношенню до залежного члена. Часткова інверсія маніфестується в перестановці лише частини члена речення (чи його групи) по відношенню до члена речення, від якого він залежить.

У проаналізованих традиційних й електронних листах знаходимо 613 випадків інверсії, з яких виокремлюємо обставинні слова, що займають препозицію, коли у разі звичної, експресивно нейтральної структури англійського речення спостерігаємо структуру «підмет – присудок». Наведемо приклад: “*On the visit to Geysir yesterday the tour group was talking about wildflowers and I overheard you ask the guide if Iceland had any native orchids*” [19, с. 11]. У вищезгаданому прикладі з роману Т. Вартона “*Every Blade of Grass*” говоримо про часткову інверсію. Обставинні слова часто виступають причиною виникнення інверсії у проаналізованому матеріалі: “*Did you receive my last parcel? In it I put Marlboros, Zambrano, green mint, coffee*” [11, с. 7] (приклад узято з роману Дж. Бергера “*From A to X*”). Зворот виражений обставиною місця та робить наголос не на вмісті посилки, а на факті її наявності.

Випадки маніфестації інверсії, втіленої за допомогою обставин, у цьому разі обставини способу дії, що знаходиться у препозиції, спостерігаємо в тому ж романі: “*With my eyes shut I thought: what lasts is women recognising the men they come to love as victors whatever happens, and men, honouring each other because of their shared experience of defeat*” [11, с. 66]. Мовець описує свій стан, роздумуючи над особливостями сприйняття суспільством чоловіків та жінок у комплексі з їхніми взаєминами. Проте автор листа з метою змалювати особливу картину сприйняття одразу ж налаштовує себе та читача на потрібний лад, спершу описуючи фізичний стан у період роздумів.

Окремим випадком інверсії є також обставина часу, що займає препозицію (приклад з роману Д. Айвза “*Voss*”): “*By nightfall of the second day, I was exhausted*” [13, с. 9]. У процесі дискурсного розгортання, описуючи свій матеріальний стан, а також емоційне виснаження, причиною чого були відсутність роботи, житла та їжі для новоспечених емігрантів, автор, очевидно, намагався логічно підсилити вже зрозумілий наслідок поневір'янь та їх виснажливу тривалість. Експресивність обставини способу дії, що знаходиться у препозиції, у наступних прикладах з романів М. Бомонта “*E*” та К. Кері “*Bloodline*” демонструє інтенсивність відчуттів адресанта: “*Much as I will miss her, I am certain you will be brilliant for each other*” [10, с. 19]; “*Then gently, I eased the red book from his grasp, smelling the earthy odor of its leather over the sterile tang of the wand*” [12, с. 6]. У наведених прикладах спостерігаємо маніфестацію часткової стилістичної інверсії.

Виокремлюємо також випадки вживання стилістичної інверсії за умов, коли модальне дієслово передує підмету, а обставина способу дії у препозиції описує суб'єктивну позицію авторки щодо стосунків читача (адресата) зі своїм коханим у романі Г. Джонса “*September Ends*”: “*No. Absolutely no way would you really leave him. I know you*” [14, с. 219]. Схожий випадок інвертованого порядку слів, де інкорпороване модальне дієслово, спостерігаємо далі в творі Д. Мітчела “*Cloud Atlas*”: “*My profoundest apologies. I'll pay for the call. Oh, pay you shall*” [17, с. 366]. Модальне дієслово знаходиться у постпозиції та перебирає смислове навантаження всього висловлювання, додаючи певного суб'єктивізму.

У прикладі “*Of far greater consequence, however, is Henry's promise to turn his formidable talents to a diagnosis of my Ailment as soon as we are at sea*” [17, с. 23] бачимо вживання повної інвер-

Стилістична інверсія в сучасному англomовному епістолярному дискурсі

Автор	традиційні листи					електронні листи				
	К. Кері "Bloodline"	Д. Мітчел "Cloud Atlas"	Т. Вартон "Every Blade of Grass"	Дж. Бергер "From A to X"	Д. Айвз "Voss"	М. Бомонт "E"	Д. Левелін "Eleven"	Р. Раштон і Н. Шиндлер "P. S. He's mine!"	Г. С. Джонс "September Ends"	Л. Келавей "Who Moved My Blackberry?"
К-сть	22	162	43	28	12	77	24	83	24	78
Всього	327					286				

сії, зумовленої винесенням прийменникового додатка у препозицію з метою зосередити увагу мовця на наслідках його обіцянки.

Натомість наступний приклад: "*Of my present financial straits I breathed not a word – the more desperate the case, the more reluctant the donor*" [17, с. 51], хоч і не ілюструє інвертованого порядку підмета і присудка, та все ж його експресивна функція полягає у препозиції прийменникового додатка. Інверсію фіксуємо в такому реченні: "*There, right there, around that bend we lit a fire and cooked beans and potatoes wrapped in silver foil!*" [17, с. 161]. Перш за все за допомогою повторів (уточнююча обставина місця у препозиції) мовець концентрує максимальну увагу читача на місці події, яке, як можемо переконалися, є важливою деталлю розповіді, та вже опісля, виконуючи правило порядку головних членів речення підмет – присудок, повідомляє про особливості приготування картоплі та бобів. У наступному прикладі повної інверсії завважаємо емоційність прислівника *now*: "*Now was the season for subterfuge*" [17, с. 181].

У реченні "*Bleak as the life of an ascending fabricant was, the prospect of reorientation was bleaker*" [17, с. 199] продемонстрований предикатив у початковій позиції дає змогу маніфестації часткової інверсії, а тон висловлювання звучить патетично, відповідно характеризуючи підмет. Схоже розташування членів речення в наступному прикладі: "*Bleak some 'n' haunted day it was*" [17, с. 296]. Часті випадки інверсії з прямим додатком: "*A beguiling creature, she really is*"

[17, с. 451]; або "*One whoah narrow escape it was, ya, one more beat at my dwellin' an' them Kona horsemen'd o' seen an' chased us*" [17, с. 301], де іменна частина присудка стоїть у препозиції.

Наведені вище приклади взяті з роману Д. Мітчела "Cloud Atlas", у якому маніфестація інверсії найбільш продуктивна з усіх досліджуваних текстів. Використання стилістичної інверсії в досліджуваному матеріалі подано у таблиці. Як бачимо, стилістична інверсія більш уживана у текстах традиційних листів (327 випадків). У романі Д. Мітчела "Cloud Atlas" вона найбільш поширена (162 випадки). У текстах електронних листів маніфестація стилістичної інверсії є менш поширеним явищем (286 випадків). Найбільш уживана досліджувана стилістична фігура у романі Р. Раштон і Н. Шиндлер "P. S.: He's Mine!" (83 випадки).

Висновки. Результати аналізу показали, що феномен стилістичної інверсії більш уживаний у текстах традиційних листів. Це зумовлено тим фактом, що, тяжіючи до більшої образності та намагаючись надати деталям більшої ваги, автори листів звертаються до більш експресивного порядку слів. У текстах електронних листів стилістичної інверсії менше, що пов'язуємо з намаганнями скопіювати стиль розмовної мови, зважаючи на правила лінгвістичної компресії.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у функціонуванні стилістичної інверсії у різних типах дискурсу із виокремленням гендерного аспекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. Санкт-Петербург : Научный центр проблем диалога, 1996. 760 с.
2. Павлов В.В. Инверсия як мовне явище. *Філологічні трактати*. 2012. № 1. С. 81–87.
3. Стилистика английского языка / А.Н. Мороховский и др. Киев : Вища школа, 1984. 241 с.
4. Тележкіна О. Инверсия як стилістично-синтаксичний засіб увиразнення поетичного тексту (на матеріалі української поезії II половини XX – початку XXI століття). *Studia Metodologica* : збірник наукових праць Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Тернопіль; Кельце, 2017. Вип. 45. С. 144–155.
5. Фесенко О.П. Эпистолярный : жанр, стиль, дискурс. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2008. № 23. С. 132–143.
6. Шаховский В.И. Проблема разграничения экспрессивности и эмотивности как семантической категории лингвостилистики. *Проблемы семасиологии и лингвостилистики*. Вып. 2. 1975. С. 3–25.
7. Dorgeloh H. Modelling adjective phrase inversion as an instance of functional specialization in non-locative inversion. *Heidrun Do Varieng. Can We Predict Linguistic Change?* Vol. 16. 2015. URL: http://www.helsinki.fi/varieng/series/volumes/16/dorgeloh_kunter.
8. Rajimwale S. Handbook of Linguistic Terms. New Delhi. 2006. 255 p.
9. Side R. Grammar and Vocabulary for Cambridge Advanced and Proficiency. Harlow; Essex : Pearson Education Limited, 1999. 288 p.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ:

1. Beaumont M.E. New York : Plume, 2000. 346 p.
2. Berger J. From A to X. London : Verso, 2009. 198 p.
3. Cary K. Bloodline. New York : Penguin Group, 2005. 324 p.
4. Ives D. Voss. New York : G.P. Putnam's Sons, 2008. 200 p.
5. Jones Hunter S. September Ends. Middletown, DE, 2015. 268 p.
6. Kellaway L. Who Moved my Blackberry? New York : Hyperion, 2006. 358 p.
7. Llewellyn D. Eleven. Wales : Poetry Wales Press Ltd, 2006. 130 p.
8. Mitchell D. Cloud Atlas. New York : Random House Inc., 2004. 516 p.
9. Rushton R.P.S. He's Mine! London : Piccadilly Press, 2000. 192 p.
10. Wharton T. Every Blade of Grass. Middletown, DE, 2016. 292 p.

УДК 811.111'373.43/.611:070.41

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.3>

**WORD-BUILDING PATTERNS & TRANSLATABILITY OF NEOLOGISMS
IN THE MODERN ENGLISH NEWSPAPER DISCOURSE**

**МОДЕЛІ СЛОВОТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ**

Bezrukov A.V.,

orcid.org/0000-0001-5084-6969

PhD in Philology,

Senior Lecturer at Philology and Translation Department

Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazarian

The paper touches upon the issues of the pivotal processes of word-building in the modern English language and word-building patterns by which new lexical items are formed in the English newspaper discourse. This type of discourse has been analyzed as newspaper texts have been one of the most productive sources of vocabulary replenishment of the language. The most and the least productive patterns of neologisms building are defined in the paper. Attention is drawn to translation of the items that requires accurate interpreting the content and communicative components of neologisms. The new approach within the framework of the modern anthropocentric paradigm studies the interaction between the process of new words building and their use in a specific communicative act. Neologisms are studied not as a passive language phenomenon, but as an active, communicative one.

In modern English, there are the following key ways of word building: affixation, compounding, conversion, blending. Forming new lexical units occurs on the base of word-building models.